
Акаридіві кліщі (Acariformes, Astigmata) у вуликах медоносної бджоли (*Apis mellifera*) на території Житомирського Полісся

Оксентюк Я. Р.

Житомирський державний університет ім. І. Франка
E-mail: Oksentyuk_Ya@ukr.net

Вулики медоносних бджіл є специфічним біотопом, що обумовлено наявністю в них бджолоїної сім'ї. Це забезпечує можливість розвитку в ньому великої кількості різних груп кліщів. Більшість з них не пов'язана на пряму з бджолами, а лише харчуються органічними залишками, які знаходяться на дні вулика.

В Україні проводився ряд досліджень пов'язаних з вивченням: акарофауни бджолоїних вуликів окремих регіонів Закарпаття (Дудинський, 1992); кліщів, які знаходяться у вуликах-колодах на території Поліського заповідника (Пилецкая, Залозная, 2004); змін акарофауни вуликів медоносних бджіл в літній та зимній періоди на території Києва (Залозная, Кирюшин, 2009); фауни кліщів родини Chaetodactylidae і Aeroglyphidae, які форезують на бджолах із родів *Xylocopa* і *Osmia* в природному заповіднику «Мис Мартьян» (Хаустов, 2012). Такі дослідження на території Житомирської області, за виключенням Поліського заповідника, не проводились. На даний момент в літературі зареєстровані такі види акаридівіх кліщів у бджолоїних вуликах та гніздах: *Acotyledon redikorzevi* (Zakhvatkin), *Glycyphagus domesticus* (De Geer), *Carpoglyphus lactis* L., *Tyrophagus* sp., *Acarus siro* L., *Tyrolichus casei* Oudemans, *Aeroglyphus peregrinans* (Berlese).

Вивчення видового складу акаридівіх кліщів у вуликах медоносної бджоли проводилось весною і восени 2016 р. на Житомирщині. Всього нами було виявлено 9 видів акаридівіх кліщів: *Glycyphagus destructor* Schrank, 1781, *Glycyphagus domesticus* (De Geer, 1778), *Aeroglyphus peregrinans* (Berlese, 1892), *Tyrophagus longior* (Gervias, 1844), *Tyrophagus putrescentiae* (Schrank, 1781), *Tyrophagus perniciosus* Zach, 1941, *Tyrophagus molitor* Zakhvatkin, 1941, *Acarus siro* L., 1758, *Glycyphagus fustifer* (Oudemans, 1903).

Серед виявлених акаридівіх кліщів переважають два види: *G. destructor* (63,7%) та *G. domesticus* (32,75%). Вони є еудомінантами і становлять ядро досліджуваного субстрату. До субдомінанта акарокомплексу бджолоїного вулика відноситься *A. peregrinans* з індексом домінування 1,65%. Він належить до групи оточення. Частота трапляння цих трьох видів становить 100%.

Види *T. longior* (0,46%), *T. putrescentiae* (0,31%), *T. perniciosus* (0,57%), *T. molitor* (0,15%), *A. siro* (0,15%), *G. fustifer* (0,26%) є субрецидентами досліджуваного субстрату. Дані акариди у гніздах медоносної бджоли відносяться до шлейфових видів. Найбільша частота трапляння належить *Gl. fustifer* (50%), а найменша – *T. longior*, *T. molitor* (17%). Середні показники трапляння, а саме 34%, характерні для *T. putrescentiae*, *T. perniciosus*, *A. siro*.

Вулики, як екологічні ніші, дуже специфічні. Вони характеризуються тим, що підтримують високий рівень поживності субстрату та оптимальну температуру для розвитку і життя кліщів. Тому слід очікувати, що в них можуть бути види акаридівіх кліщів, які в інших схожих вуликах не зустрічаються.